

บทที่ 3

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ตำรวจเป็นเจ้าพนักงานของรัฐที่ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและความปลอดภัยสงบสุขของประชาชน ทั้งในด้านการให้บริการและการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์เบื้องต้นของการมีตำรวจก็เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน บังคับให้มีการปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ตลอดจนควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคม และเพื่อให้การบริการประชาชนในด้านอื่นๆ ตามความต้องการของประชาชน กล่าวได้ว่า อำนาจหน้าที่ของตำรวจมีขอบเขตกว้าง กรมตำรวจได้กำหนดหน้าที่การทำงานของตำรวจโดยทั่วไป 4 ประการ คือ (ประมวลระเบียบไม่เกี่ยวกับคดี เล่ม 1, 2506 : 1-4)

1. รักษาความสงบเรียบร้อยทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน
2. รักษากฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา
3. ปราบทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน
4. ดูแลรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะ

ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตำรวจที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้กรมตำรวจเป็นหน่วยงานที่มีโครงสร้างขนาดใหญ่และมีลักษณะงานที่หลากหลาย นอกจากหน้าที่ภาวะกิจหลักแล้ว ยังมีภาระหน้าที่ในด้านต่างๆ อีกมากมาย ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบ ที่แตกต่างกันไปตามลักษณะงานและตามพื้นที่ความรับผิดชอบ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงไม่สามารถที่จะกำหนดขอบเขตหรือวางแผนการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานทุกพื้นที่รับผิดชอบได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติในระดับล่างจึงเป็นผู้ที่จะต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยมีหน้าที่ที่จะต้องตามกฎหมาย ซึ่งในความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนคำสั่งต่างๆ นั้น ได้เป็นตัวก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ มากมาย การแก้ไขกฎหมายหรือกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่มีอยู่จำนวนมากและซับซ้อนยุ่งเหยิงนั้นจึงเป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่พรมแดนเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นย่อมที่จะต้องมียากกว่าพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากมีข้อจำกัดเกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศ สภาพแวดล้อมทางสังคม และยังต้องระวังผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย

2. ประวัติความเป็นมาของตำรวจโดยสังเขป

กรมตำรวจไทยมีประวัติความเป็นมาปรากฏในประวัติศาสตร์มาไม่น้อยกว่า 500 ปี (พระอัยการตำแหน่งพลเรือน 1298 อัครราชทูตกรมอาชญากรรม, อ้างถึงใน รายงานประจำปีของกองบัญชาการตำรวจนครบาล, 2522) ซึ่งสันนิษฐานว่าเริ่มก่อตั้งในสมัยกรุงสุโขทัย (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2525: 201) ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้โปรดเกล้าฯ จัดระเบียบการปกครองบ้านเมืองแบบจตุสดมภ์ ได้แก่ เวียง วัง คลัง นา พร้อมกับนี้ได้โปรดเกล้าฯ จัดปรับปรุงกิจการตำรวจขึ้นในโอกาสนั้นด้วยโดยแบ่งงานตำรวจออกเป็น ตำรวจพระนครบาล ตำรวจภูธรสังกัดอยู่ในกรมเวียง กับตำรวจหลวงในสังกัดอยู่ในกรมวัง(ประเสริฐ เมฆมณี, 2523: 81) และในปี พ.ศ.1998 สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราศักดินาของตำรวจขึ้นในทำนองเดียวกับข้าราชการฝ่ายอื่น ๆ หน้าที่ขององค์การตำรวจไทยได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัย การก่อตั้งในตอนแรกก็เพื่อเป็นราชองครักษ์ที่ใกล้ชิดกับพระยุคลบาทของพระมหากษัตริย์ไทย เจ้ากรมตำรวจไม่อยู่ใต้อำนาจบังคับบัญชาของผู้ใด นอกจากองค์พระมหากษัตริย์เพียงผู้เดียว (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2525: 201)

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในปี พ.ศ.2403 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนากิจการตำรวจตามแบบตะวันตกขึ้นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในกรุงเทพมหานครก่อนโดยมีหลวงรัฐยาธิบาลบัญชา (Captain Samuel) เป็นหัวหน้ากองตระเวนขึ้นกับกรมพระนครบาลเป็นผู้วางรากฐาน ส่วนในต่างจังหวัดมีพลตรีพระยาวาสูเทพ (G. Shau) เป็นผู้ก่อตั้งกรมตำรวจภูธรขึ้นตามมณฑลต่างๆทั่วประเทศ (โสภณ ศีตะจิตต์, 2518 : 10)

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตราเครื่องหมาย "โล่กับดาบ" เป็นดวงตราสัญลักษณ์ประจำกรมพลตระเวน ในปี พ.ศ. 2457 และต่อมาได้โปรดให้รวมกรมพลตระเวนสังกัดกรมพระนครบาลกับกรมตำรวจภูธร สังกัดกระทรวงมหาดไทยเป็นกรมเดียวกันเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2458 โดยเรียกว่า "กรมตำรวจภูธรและกรมพลตระเวน" ด้วยเหตุนี้จึงถือเอาวันที่ 13 ตุลาคม ของทุกปีเป็นวันตำรวจมาจนถึงปัจจุบันนี้ และในปลายปีเดียวกัน ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "กรมตำรวจภูธรและกรมตำรวจนครบาล" จนกระทั่งปี พ.ศ.2465 ได้มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ รวมกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงนครบาลเป็นกระทรวงเดียวกันโดยใช้ชื่อว่า "กระทรวงมหาดไทย" กรมตำรวจภูธรและกรมตำรวจนครบาลจึงโอนกับมาสังกัดกระทรวงมหาดไทยและได้เปลี่ยนชื่ออีกครั้งในปี พ.ศ. 2469 เป็นชื่อ "กรมตำรวจภูธร" ซึ่งจากผลการรวมดังกล่าวได้แบ่งหน้าที่ของตำรวจนครบาล รับผิดชอบภาระหน้าที่ภายในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร และตำรวจภูธรมีภาระหน้าที่ในต่างจังหวัด

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ.2475 ได้เปลี่ยนชื่อจาก "กรมตำรวจภูธร" เป็น "กรมตำรวจ" สังกัดกระทรวงมหาดไทยมีอธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้บังคับบัญชา และมีรองอธิบดีเป็นผู้ช่วยในการบริหารงานต่าง ๆ ส่วนโครงสร้างและการบริหารงานของตำรวจได้มี

การปรับเปลี่ยนกันหลายครั้ง จนกระทั่งเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2541 กรมตำรวจได้เปลี่ยนไปเป็น “สำนักงานตำรวจแห่งชาติ” และมีการปรับปรุงโครงสร้างเพื่อจะให้สอดคล้องกับการทำงานปัจจุบัน

3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอดโดยสังเขป

สถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จัดตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.2485 อยู่ด้านเหนือของถนนอินทรีศรี แต่เดิมตัวอาคารเก่าเป็นไม้ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2503 ได้มีกองกำลังชนกลุ่มน้อยชาวกระเหรี่ยงอิสระได้บุกเข้าทำลายและเผาตัวอาคารได้รับความเสียหาย ทางราชการจึงได้ก่อสร้างอาคารที่ทำการหลังใหม่ขึ้นเป็นตึกสองชั้นโดยสร้างเสร็จ เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2505

ปัจจุบันนี้ สถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอดมีอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตร จำนวน 34 นาย ประกอบด้วยระดับผู้กำกับการ 1 นาย,ระดับรองผู้กำกับการ 2 นาย,ระดับสารวัตร 4นาย และที่เหลือเป็นระดับรองสารวัตร ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนมี จำนวน 206 นาย รวมมีอัตรากำลังทั้งสิ้น จำนวน 240 นาย

ลักษณะโครงสร้างของสถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอด แบ่งการปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบตามลักษณะงานออกเป็น 5 สาขา ดังนี้

1. สาขานป้องกันปราบปราม มีอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประกอบด้วย
 - รองผู้กำกับการป้องกันปราบปราม จำนวน 1 นาย
 - สารวัตรป้องกันปราบปราม จำนวน 1 นาย
 - รองสารวัตรป้องกันปราบปราม จำนวน 5 นาย
 - ชั้นประทวน - พลตำรวจ จำนวน 149 นาย
2. สาขานสืบสวน มีอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประกอบด้วย
 - สารวัตรสืบสวน จำนวน 1 นาย
 - รองสารวัตรสืบสวน จำนวน 3 นาย
 - ชั้นประทวน จำนวน 18 นาย
3. สาขานสอบสวน มีอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประกอบด้วย
 - รองผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน จำนวน 1 นาย
 - พนักงานสอบสวน (สบ.2) จำนวน 5 นาย
 - พนักงานสอบสวน (สบ.1) จำนวน 6 นาย
 - ชั้นประทวน จำนวน 12 นาย
4. สาขานธุรการ - การเงิน
 - สารวัตรธุรการ จำนวน 1 นาย
 - รองสารวัตรธุรการ-การเงิน จำนวน 3 นาย
 - ชั้นประทวน จำนวน 18 นาย

จำนวน 75,917 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม ผลผลิตที่ได้คือ ข้าว ข้าวโพด ถั่วเหลือง มันสำปะหลัง ถั่ว อ้อย กระเทียม เป็นต้น รองลงไปได้แก่ การปศุสัตว์ และการประมง

พม่าเริ่มเปิดการค้าชายแดนกับประเทศไทยอย่างเป็นทางการที่เมืองเมียวดีตรงข้ามอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ตั้งแต่เมื่อปลายปี พ.ศ.2531 ทำให้การค้าชายชายแดน ซึ่งเดิมส่วนใหญ่เป็นการค้านอกระบบ เปลี่ยนเข้ามาสู่ระบบมากขึ้น มีการค้าขายสินค้าหลายชนิดทำให้ไทยได้เปรียบดุลการค้า แต่หลังจากที่พม่าเปิดให้บริษัทเอกชนไทยกว่า 40 บริษัท ทำสัมปทานไปตามแนวชายแดนประเทศพม่า ในช่วงปี 2532-2535 ทำให้พม่าได้เปรียบดุลการค้าเป็นครั้งแรก และเมื่อพม่ายกเลิกสัมปทานเหล่านั้นแล้ว ทำให้ไทยได้เปรียบดุลการค้าเช่นเดิม แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้พม่าจะเปิดการค้าชายแดนอย่างเป็นทางการ แต่พม่าก็มักจะปิดชายแดนโดยไม่มีสาเหตุอยู่เสมอๆ ส่งผลกระทบต่อการค้าชายชายแดน

5. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

จุดเริ่มต้นของการดำเนินคดีอาญาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก็คือ การแจ้งความร้องทุกข์หรือการจับกุมตัวผู้กระทำผิด นำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย สำหรับความผิดในคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้น จะแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไปกล่าวคือ การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้น จะมีความผิดในทันทีที่ได้มีการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายแล้ว โดยไม่ต้องมีการประกอบอาชญากรรมใดๆ เลย กล่าวคือ มีความผิดฐาน “เป็นคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย” อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มาตรา 11 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด้านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่า สถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลา ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีได้ประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา” โดยมีอัตราโทษตาม มาตรา 62 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 11 หรือมาตรา 18 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท” ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะมี ความผิดฐานอื่นประกอบด้วยเช่น “เป็นคนต่างด้าวลักลอบเข้ามาและพักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาต” หรือ “เป็นคนต่างด้าวลักลอบเข้ามาและพักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตแล้วประกอบอาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ” เป็นต้น เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจพบการกระทำผิดของคนต่างด้าวก็จะเริ่มเข้าสู่กระบวนการจับกุม

การจับกุม

เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่โดยตรงในการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายก็คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปรามและสายงานสืบสวน สำหรับขั้นตอนการจับกุมตัวคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเริ่มตั้งแต่ เจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานป้องกันปราบปรามหรือสายงานสืบสวนตรวจพบคนต่างด้าวที่สงสัยว่าจะลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ก็จะแสดงตัวเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อขอทำการตรวจสอบหนังสือเดินทางหรือหลักฐานอื่นใดที่แสดงว่าเข้าเมืองมาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อคนต่างด้าวไม่มีหลักฐานที่แสดงได้ว่าตนเองเข้าเมืองมาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้พิจารณาแล้วว่าเป็นความผิดก็จะแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบ ในขั้นการจับกุม การแจ้งข้อกล่าวหาจะต้องจัดทำบันทึกการจับกุมไว้เป็นหลักฐาน โดยระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับ รายชื่อผู้ทำการจับกุม วัน เวลา สถานที่ที่ทำการจับกุม ชื่อผู้ถูกจับกุม ฐานความผิด และคำให้การของผู้ถูกจับกุมว่าจะให้การรับสารภาพหรือให้การปฏิเสธ โดยให้คนต่างด้าวลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน หลังจากที่มีการแจ้งข้อกล่าวหาและจับกุมตัวแล้ว คนต่างด้าวก็จะตกเป็นผู้ต้องหาและมีสิทธิในฐานะของผู้ต้องหาตามที่กฎหมายไทยกำหนดไว้ให้เท่านั้น จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับกุมก็จะควบคุมตัวคนต่างด้าวพร้อมบันทึกการจับกุมนำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

การสอบสวน

ตามกฎหมายผู้ที่จะมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนก็คือ พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่เกิดเหตุ หลังจากที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวผู้ต้องหาพร้อมบันทึกการจับกุมไว้แล้วก็จะตรวจสอบความถูกต้องของบันทึกการจับกุมและลงประจำวันแจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิของผู้ต้องหาให้ทราบ ซึ่งตามกฎหมายได้กำหนดสิทธิของผู้ต้องหาไว้ดังนี้

1. สิทธิในการพบหรือปรึกษาทนายได้สองต่อสอง
2. สิทธิในการได้รับการเยี่ยมตามสมควร
3. สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

เมื่อคนต่างด้าวถูกจับกุมตัวและตกเป็นผู้ต้องหาในความผิดฐาน เป็นคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท ในการสอบสวนคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาคดีหากษาได้นั้น คนต่างด้าวผู้นั้นก็จะถูกดำเนินคดีในศาลแขวง (บางจังหวัดไม่มีศาลแขวงก็จะถูกดำเนินคดีที่ศาลจังหวัด) ซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการควบคุมตัวได้ภายในระยะเวลา 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาถูกนำตัวมาส่งยังสถานีตำรวจ แต่ไม่ให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ต้องหาจากที่จับมาซึ่งที่ทำการของพนักงานสอบสวน (ตามมาตรา 7, 7 ทวิ และ 8 แห่ง พ.ร.บ.การจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญา

ในศาลแขวง) หลังจากที่พนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาคนต่างด้าวไว้แล้ว ก็จะต้องจัดให้มีการพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหาเพื่อจัดส่งแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรรมเพื่อจัดเก็บข้อมูลและตรวจสอบประวัติต้องโทษของผู้ต้องหาประกอบสำนวนการสอบสวน (แต่ในทางปฏิบัติในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงไม่สามารถจะกระทำได้เนื่องจากผลการตรวจพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหามาช้าไม่ทันกับกำหนดระยะเวลาในการฟ้องภายใน 48 ชั่วโมง) และจะต้องทำการสอบสวนปากคำของผู้ต้องหาเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติการณ์แห่งคดีที่ผู้ต้องหานั้นกระทำความผิด สำหรับผู้ต้องหาที่เป็นคนต่างด้าวที่จะต้องทำการสอบสวนโดยผ่านล่ามแปล ในชั้นสอบสวนหากปรากฏว่า

กรณีที่หนึ่ง ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนก็จะต้องรีบสอบสวนปากคำของผู้ต้องหาให้เสร็จสิ้นและจะต้องนำตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวนไปส่งยังอัยการเพื่อฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลภายในระยะเวลา 48 ชั่วโมง (ภายในเวลาราชการ) โดยพนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องทำการสอบสวนโดยละเอียดเหมือนกับกรณีที่สอง เพียงแต่ทำการสอบสวนปากคำของผู้ต้องหา และเอกสารบางอย่างประกอบก็สามารถฟ้องต่อศาลได้

กรณีที่สอง ผู้ต้องหาให้การปฏิเสธตลอดข้อกล่าวหาหรือในกรณีที่เกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลให้ทันกำหนดเวลาดังกล่าว พนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผลิตฟ้องและฝากขังต่อศาลได้ ไม่เกิน 5 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 6 วัน รวมเป็นระยะเวลา 30 วัน สำหรับในกรณีนี้ผู้ต้องหาคนต่างด้าวมักจะแสดงหนังสือเดินทางหรือหลักฐานอื่นใดที่ใช้แทนหนังสือเดินทาง พนักงานสอบสวนก็ต้องส่งหลักฐานดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการตรวจสอบให้ปรากฏรายละเอียดที่แน่ชัด โดยพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนปากคำของผู้ต้องหา ผู้กล่าวหาและพยานที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมเอกสารและพยานหลักฐานทั้งหมดเสร็จสิ้นแล้วก็จะสรุปสำนวนการสอบสวนโดยมีความเห็นในทางคดีและนำตัวผู้ต้องหาคนต่างด้าวพร้อมสำนวนการสอบสวนนำส่งมอบให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อศาล

การไต่สวนพิพากษาคดี

การไต่สวนพิจารณาคดีในชั้นศาลนั้น เมื่อพนักงานอัยการนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องต่อศาลโดยระบุถึงฐานความผิดแล้ว ผู้ต้องหาก็จะมีฐานะเป็นจำเลย สำหรับการพิจารณาคดีสวนความผิดนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 บัญญัติไว้ว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

ในกรณีทีหนึ่ง ในชั้นสอบสวนเมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนปากคำและนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อศาลภายในระยะเวลา 48 ชั่วโมง ศาลก็จะทำการไต่สวนต่อหน้าจำเลยและพิพากษาลงโทษในทันที โดยไม่มีการสืบพยานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความสะทกสะท้านเร็วและปริมาณคดีในชั้นศาลไม่คั่งค้าง

ในกรณีที่สอง ในชั้นสอบสวนเมื่อผู้ต้องหาให้การปฏิเสธตลอดข้อกล่าวหาหรือให้การภาคเสธไม่ว่ากรณีใดๆ ก็จะต้องมีการพิจารณาไต่สวน นำสืบพยานที่เกี่ยวข้องต่อหน้าจำเลย เพื่อให้ปรากฏรายละเอียดแห่งความผิด ศาลจึงจะมีคำพิพากษา กรณีนี้จึงจำเป็นที่จะต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณากันจนกว่าจะเสร็จสิ้น

การควบคุมตัว

สำหรับกระบวนการควบคุมตัวนี้จะขอแบ่งออกเป็น 3 ระยะ กล่าวคือ การควบคุมตัวในฐานะผู้ต้องหา การควบคุมตัวในฐานะจำเลย และการจับกุมตัวในระหว่างการรอส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังนี้ คือ

การควบคุมตัวในฐานะผู้ต้องหา เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมทำการจับกุมตัวผู้ต้องหาพร้อมบันทึกการจับกุมมาส่งยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ลงประจำวันแจ้งข้อกล่าวหาและควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้แล้ว พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ภายในระยะเวลา 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับ แต่ไม่รวมเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ต้องหาจากที่จับมาซึ่งที่ทำการของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาไว้แล้วก็จะส่งมอบให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นสิบเวรหรือยามทำการตรวจค้นตัวเพื่อไม่ให้มีสิ่งของผิดกฎหมายหรือมีกระเป๋าสตางค์เข้าไปในห้องควบคุม เช่น ยาเสพติด อาวุธ สิ่งของที่จะใช้ในการหลบหนีหรือฆ่าตัวตาย เป็นต้น รวมทั้งทรัพย์สินเงินทองของผู้ต้องหาเนื่องจากเกรงว่าจะสูญหาย โดยจะรับฝากและจัดทำบัญชีรายละเอียดของทรัพย์สินมีค่าและสิ่งของดังกล่าวไว้ จนกระทั่งครบกำหนดควบคุมตัว 48 ชั่วโมง พนักงานสอบสวนก็จะนำตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวนส่งยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อศาล ในทางปฏิบัติที่จะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนที่อยู่ในสายงานสอบสวนเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดังกล่าว นับตั้งแต่นำตัวผู้ต้องหาออกจากห้องควบคุมและเดินทางไปยังสำนักงานอัยการเพื่อนำตัวไปฟ้องต่อศาล หรือในกรณีที่ครบกำหนดควบคุมตัว 48 ชั่วโมง แล้วแต่ยังทำการสอบสวนไม่เสร็จสิ้นก็ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องขอผิดฟ้องหรือฝากขังต่อศาล ในทางปฏิบัติระหว่างที่พนักงานอัยการรับสำนวนการสอบสวนพร้อมตัวผู้ต้องหาไว้เพื่อทำการฟ้องร้องต่อศาลนั้น ทางสำนักงานอัยการไม่มีห้องควบคุมของตนเอง จึงจำเป็นต้องนำตัวผู้ต้องหาไปควบคุมไว้ที่ห้องควบคุมที่ศาลไว้ระหว่างการรอการฟ้องต่อศาล โดยเฉพาะคดีผู้ลี้ภัยเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่มีจำนวนผู้ต้องหาจำนวนมากในแต่ละวัน

การควบคุมในฐานะของจำเลย เมื่อพนักงานอัยการนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องต่อศาลแล้ว ผู้ต้องหาจะตกเป็นจำเลยต่อศาล และศาลได้พิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษคนต่างด้าวนั้นแล้ว โดยศาลอาจจะมีคำพิพากษาดังนี้ คือ

1.กรณีลงโทษจำคุก ศาลจะส่งตัวไปกักขังยังเรือนจำที่ศาลตั้งอยู่ ซึ่งกรณีนี้คนต่างด้าวที่จะถูกปฏิบัติเช่นเดียวกับคนไทยที่กระทำความผิดและศาลมีคำพิพากษากักขังจนกว่าจะครบกำหนดโทษ

2.กรณีลงโทษจำคุก แต่โทษจำคุกให้รอลงอาญาไว้ภายในกำหนดและให้เสียค่าปรับ ถ้าคนต่างด้าวมีเงินเสียค่าปรับ ก็จะชำระค่าปรับและควบคุมตัวเพื่อรอการส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร แต่ถ้าคนต่างด้าวไม่มีเงินเสียค่าปรับศาลก็จะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับ ในอัตราวันละ 70 บาท โดยจะส่งตัวคนต่างด้าวไปกักขังยังเรือนจำหรือห้องควบคุมของสถานีตำรวจในท้องที่ต่าง ๆ

3.กรณีลงโทษจำคุก แต่โทษจำคุกให้รอลงอาญาไว้ภายในกำหนดและให้ส่งตัวคนต่างด้าวออกไปนอกราชอาณาจักร กรณีนี้หลังจากที่ศาลพิพากษาเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะต้องดำเนินการส่งตัวคนต่างด้าวออกไปนอกราชอาณาจักรโดยไม่ต้องมีการกักขังหรือเสียค่าปรับแต่อย่างไร

การพิพากษาลงโทษถึงที่สุดของศาลไม่ว่าจะเป็นกรณีข้างต้นใดก็ตาม หลังจากที่คนต่างด้าวพ้นโทษแล้ว ตามระเบียบเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการขอรับตัวคนต่างด้าวเพื่อไปส่งยังหน่วยงานของตำรวจตรวจคนเข้าเมืองเพื่อดำเนินการส่งตัวกลับออกนอกราชอาณาจักรหรือทำการเนรเทศต่อไป สำหรับในกรุงเทพฯส่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ส่วนในต่างจังหวัดก็นำส่งหน่วยงานของตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ใกล้ที่สุดเพื่อ “รอการเนรเทศ” หรือ “รอการส่งตัวกลับ” ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันไป คือ

คำว่า “รอการเนรเทศ” จะใช้กับคนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย คือ คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยและได้รับใบสำคัญคนต่างด้าว เช่น คนจีนเป็นต้น หรือการไต่ถามที่อยู่ของคนต่างด้าวตามที่กฎหมายว่าด้วยสัญชาติกำหนดไว้ ส่วนคนต่างด้าวที่ถือหนังสือเดินทาง หรือคนต่างด้าวที่ได้รับบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่นให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับ เช่น ชาวพม่า กระเหรี่ยง ไทยใหญ่ เป็นต้น พวกนี้ก็ไม่ถือว่าเป็นคนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในอยู่ การที่คนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในอยู่และจะเข้าชายแดนเนรเทศนั้นจะต้องกระทำตาม พ.ร.บ.การเนรเทศ พ.ศ.2499 ที่กำหนดลักษณะความผิดและพฤติการณ์ที่จะเข้าชายแดนเนรเทศเท่านั้น ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะต้องทำสำนวนการสอบสวนในคดีที่คนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยได้กระทำความผิดในฐานความผิดนั้น ๆ ขณะเดียวกันก็ต้องทำสำนวนการสอบสวนคดีเนรเทศคนต่างด้าวผู้นั้นด้วย และจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีเล่มที่ 2 ลักษณะที่ 19 เรื่องการเนรเทศ

คำว่า “รอกการส่งตัวกลับ” หมายถึงคนต่างด้าวที่ไม่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย เช่น ผู้ที่ถือหนังสือเดินทางเข้ามา ผู้ที่มีบัตรประจำตัวผู้พลัดถิ่น ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ผ่านแดนเข้ามาชั่วคราวตามช่องทางเข้า-ออก ของด่านตรวจคนเข้าเมืองหรือคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เป็นต้น เมื่อคนต่างด้าวพวกนี้กระทำความผิดไม่ว่าฐานความผิดใดก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถที่จะดำเนินคดีตามกฎหมายโดยพนักงานสอบสวนสามารถทำสำนวนการสอบสวนเฉพาะคดีที่คนต่างด้าวผู้นั้นกระทำความผิดเพียงสำนวนเดียว ส่วนสำนวนการเนรเทศไม่จำเป็นต้องทำ เพราะไม่เข้าหลักเกณฑ์การเนรเทศ ภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถนำตัวส่งหน่วยงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อดำเนินการส่งตัวกลับได้ทันที โดยส่วนใหญ่คนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจึงจะต้องดำเนินการส่งตัวกลับแทนการเนรเทศ ซึ่งคนทั่วไปยังมักเข้าใจสับสนเกี่ยวกับความหมายของทั้งสองคำนี้

สำหรับผลกระทบที่เกิดจากแนวคำพิพากษาของศาลจังหวัดแม่สอดเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้นพบว่า เมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษถึงที่สุดให้จำคุกและส่งตัวไปกวมขังไว้ที่เรือนจำจังหวัดแม่สอด แต่เนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังคนต่างด้าวมีจำนวนมากจนทางเรือนจำจังหวัดแม่สอดไม่สามารถควบคุมดูแลได้ อันมีข้อจำกัดเกี่ยวกับ สถานที่ งบประมาณ ค่าอาหาร และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ไม่เพียงพอ จึงได้ส่งตัวคนต่างด้าวไปฝากกวมขังไว้ที่เรือนจำจังหวัดตาก เมื่อคนต่างด้าวพวกนี้พ้นโทษ พนักงานสอบสวนจะต้องเดินทางไปขอรับตัวคนต่างด้าวที่เรือนจำจังหวัดตากเพื่อนำส่งตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งเป็นการสร้างปัญหาให้กับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ต่อมาศาลจังหวัดแม่สอดได้เปลี่ยนแปลงแนวคำพิพากษาให้เสียค่าปรับ แต่คนต่างด้าวก็ไม่มีเงินชำระค่าปรับ ศาลจึงสั่งให้กักขังคนต่างด้าวแทนค่าปรับ ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงยังไม่ได้รับการแก้ไขอยู่นั่นเอง จนกระทั่งปัจจุบันนี้ ศาลจังหวัดแม่สอดมีแนวคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่โทษจำให้รอลงอาญาไว้ 2 ปี และให้ส่งตัวออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งดำเนินมาจกระยะเวลาตั้งแต่ที่คนต่างด้าวถูกจับกุมตัว จนกระทั่งฟ้องต่อศาลและศาลพิพากษาลงโทษแล้ว คนต่างด้าวถูกควบคุมตัวเป็นระยะเวลา 48 ชั่วโมง หลังจากนั้นก็ต้องถูกส่งตัวออกไปนอกราชอาณาจักร จึงทำให้คนต่างด้าวไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษของกฎหมายไทยเลย การแก้ไขปัญหามาโดยการบังคับใช้กฎหมายสำหรับคดีคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจึงไม่มีผลต่อคนต่างด้าว จำนวนคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจึงเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกวัน

การควบคุมตัวในระหว่างรอกการส่งออกนอกราชอาณาจักร หลังจากคนต่างด้าวพ้นโทษแล้ว พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะต้องขอรับตัวคนต่างด้าวมาควบคุมตัวไว้เพื่อนำส่งหน่วยงานของตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่อยู่ใกล้ที่สุดเป็นผู้ดำเนินการส่งตัวออกนอกราชอาณาจักร โดยพนักงานสอบสวนจะต้องนำสำเนาคำพิพากษาของศาลประกอบการส่งตัวด้วย ซึ่งในระหว่างที่รอ

สำเนาคำพิพากษาของศาลคนต่างด้าวที่พ้นโทษแล้วก็จะถูกควบคุมตัวไว้ที่ห้องควบคุมของสถานีดำรงนั้น ๆ หรือบางรายที่มีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวไว้เป็นพยานในคดีอื่น ก็จะต้องควบคุมตัวไว้จนกว่าจะหมดความจำเป็นด้วยเช่นกัน

การส่งตัวคนต่างด้าวออกไปนอกราชอาณาจักร

เมื่อพนักงานสอบสวนนำตัวคนต่างด้าวที่พ้นโทษแล้วส่งหน่วยงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองก็จะต้องดำเนินการส่งคนต่างด้าวนั้นไปยังช่องทางที่คนต่างด้าวนั้นลักลอบเข้ามา โดยอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มาตรา 54 วรรคสาม ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่มีคำสั่งให้ส่งตัวคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรแล้ว ในระหว่างรอการส่งกลับ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจให้ไปพักอาศัยอยู่ ณ ที่ใด โดยให้คนต่างด้าวนั้นต้องมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยต้องมีประกัน หรือมีทั้งประกันและหลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวคนต่างด้าวนั้นไว้ ณ สถานที่ใด เป็นเวลานานเท่าใดตามความจำเป็นก็ได้ คำใช้จ่ายในการกักตัวนี้ให้คนต่างด้าวนั้นเป็นผู้เสีย” จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้ให้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในที่นี้ก็คือตำรวจตรวจคนเข้าเมืองไว้ว่า ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะกักตัวคนต่างด้าวนั้นไว้ ณ สถานที่ใดเป็นเวลานานเท่าใดตามความจำเป็นก็ได้ ซึ่งถ้ามีเหตุจำเป็นก็สามารถจะกักตัวคนต่างด้าวไว้นานเท่าใดก็ได้

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าในการดำเนินคดีกับผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้นมีขั้นตอนหลายขั้นตอนและมีการประสานงานกับหน่วยงานหลายหน่วยงาน จึงทำให้มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดปัญหาได้ง่าย เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ตามสถานีตำรวจที่มีเขตพื้นที่ติดต่อกับหรือใกล้เคียงกับประเทศพม่ามักจะประสบกับปัญหาและอุปสรรคในขั้นตอนต่างๆมากมาย ในขั้นตอนการจับกุม คမ်း การสอบสวนปากคำ อุปสรรคด้านภาษา สิทธิมนุษยชน การดำเนินการฟ้องร้องต่อศาล การควบคุมในเรือนจำ และสถานที่ควบคุมเพื่อรอการส่งกลับ ข้อจำกัดในด้านงบประมาณเกี่ยวกับ ค่าอาหารระหว่างการควบคุม การจัดหายานพาหนะ ค่าเชื้อเพลิง ซึ่งสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับปฏิบัติจะต้องแบกรับภาระเหล่านี้เอาไว้ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่างๆ อีกด้วย จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่การจับกุมตัวจนถึงส่งฟ้องต่อศาลนั้น พนักงานสอบสวนมีระยะเวลาทำงาน 48 ชั่วโมง ซึ่งเป็นระยะเวลาอันสั้น และโดยส่วนใหญ่ศาลมักจะมีคำพิพากษาให้จำคุกแต่รอการลงโทษและส่งตัวกลับประเทศ เนื่องจากมีข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่กักขังและงบประมาณในการเลี้ยงดู ประกอบกับปริมาณผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและถูกจับกุมเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมภายในเขตพื้นที่ติดต่อกับประเทศพมามีจำนวนมาก ทำให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถแบกรับภาระที่เกิดขึ้นได้ และการแก้ไขปัญหามาโดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างที่ปฏิบัติกันอยู่ทุกวันนี้ ไม่สามารถที่จะแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดจากคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนี้ได้ เนื่องจากหลังจากที่ส่งตัวคนต่างด้าว

ออกกลับไปยังประเทศแล้ว คนต่างตัวพวกนี้ก็จะลักลอบกลับเข้ามาในประเทศไทยอีก และถูกจับกุมตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอีกวนเวียนซ้ำซากไม่จบสิ้นอันมีข้อจำกัดทางด้านภูมิประเทศที่มีลักษณะเปิดและง่ายต่อการลักลอบเข้ามาในประเทศไทย สาเหตุอีกประการหนึ่งก็คือคนต่างตัวต้องการดิ้นรนจากสภาพยากจน อดยาก การถูกกดขี่ ช่มแวง จากประเทศพม่าเข้ามาสู่ประเทศไทยเพื่อต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยในประเทศพม่าที่มีสัญชาติพม่า แต่มีหลายเชื้อชาติที่สู้รบกับรัฐบาลพลเรือนของพม่ามาเป็นระยะเวลาอันยาวนานเพื่อต้องการแยกการปกครองตนเองเป็นอิสระ และในที่สุดชนกลุ่มน้อยต่างๆ ก็หลบหนีเข้ามาในประเทศไทยและถูกจับกุมตัว ซึ่งคนต่างตัวพม่าพวกนี้ไม่ได้มีความเกรงกลัวในบทลงโทษของกฎหมายไทยแต่อย่างใด เนื่องจากเมื่อครั้งอยู่ในประเทศของตนเองต้องประสบกับความอดยาก หิวโหย แต่การถูกจับกุมตัวได้มีอาหารกิน มีที่นอน และถูกควบคุมตัวในระยะเวลาที่สั้นเพียงไม่กี่วันก็จะถูกส่งตัวกลับประเทศแล้ว

ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตามการบังคับใช้กฎหมายไทยและมาตรการในการควบคุมคนต่างตัวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายไม่สามารถทำการแก้ไขปัญหาคคนต่างตัวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนี้ได้ อีกทั้งเป็นการก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติตลอดจนหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหที่ปลายเหตุ ไม่ใช่การแก้ไขปัญหที่มาจากปัจจัยต้นเหตุ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับขั้นตอนการดำเนินการเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมีดัง
ต่อไปนี้

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
1. ขั้นตอนการจับกุม 1.1 แสดงตัวเป็นตำรวจ 1.2 ชักถาม/ขอทำการตรวจสอบ 1.3 ตรวจสอบหลักฐาน 1.4 พบเป็นความผิด/แจ้งข้อกล่าวหา 1.5 บันทึกจับกุม/ผู้ต้องหาลงชื่อ 1.6 ควบคุมตัวนำส่งพนักงานสอบสวน 2. ขั้นตอนการสอบสวน 2.1 พนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาและบันทึกจับกุม/ตรวจสอบความถูกต้อง 2.2 ชักถามผู้ต้องหาเบื้องต้น 2.3 เข้าห้องควบคุม 2.4 ทำการสอบสวนปากคำ - กรณีให้การรับสารภาพในพียงภายใน 48 ชม. - กรณีให้การปฏิเสธ ผัดฟ้องฝากขัง/รวบรวมพยานหลักฐาน,สอบสวนปากคำผู้เกี่ยวข้องเสร็จสิ้นแล้วสรุปสำนวนส่งฟ้องผู้ต้องหา 2.5 ควบคุมตัวผู้ต้องหานำส่งอัยการพร้อมสำนวน - กรณีที่อัยการเห็นควรส่งฟ้องจะนำตัวฟ้องศาล - กรณีบกพร่อง พงส. สอบสวนปากคำเพิ่มเติม - กรณีอัยการเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง/ปล่อยผู้ต้องหา 3. ขั้นตอนการฟ้องร้องดำเนินคดี 3.1 นำตัวผู้ต้องหาไปควบคุมตัวไว้ที่ศาลรอการพิจารณาคดี 3.2 การพิจารณาคดี - กรณีที่รับสารภาพ/ ศาลพิพากษาคัดสิน - กรณีปฏิเสธ/ ไต่สวนสืบพยาน	สืบสวน/ป้องกันปราบปราม สืบสวน/ป้องกันปราบปราม สืบสวน/ป้องกันปราบปราม สืบสวน/ป้องกันปราบปราม สืบสวน/ป้องกันปราบปราม สืบสวน/ป้องกันปราบปราม พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวน ลิบเวร/ชาม (ป้องกันปราบปราม) พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวน ตุลาการงานสอบสวน อัยการ/ ตุลาการงานสอบสวน อัยการ/ พนักงานสอบสวน อัยการ ตุลาการงานสอบสวน ศาล ศาล ศาล/ผู้จับกุม, พยาน/พนักงานสอบสวน (ต่อ)

3.8 พินาศคดี - กรณีจำคุกหรือลงอาญาและสิ่งปรับ เสียค่าปรับ ถ้าไม่มีค่าปรับให้กักขังแทนค่าปรับ - กรณีจำคุกส่งตัวไปยังเรือนจำ - หลังพ้นโทษ/เสียค่าปรับ พงส.รับตัวกลับมา สภ.อ.แม่สอด 4. ขั้นตอนควบคุมตัวไว้เพื่อรอการส่งกลับ 4.1 ควบคุมตัวไว้ที่สถานที่กักขัง 4.2 คำพิพากษาศาลประกอบนำตัวส่ง ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองควบคุมตัว เพื่อดำเนินการส่งกลับหรือเนรเทศ	ศาล ตุลาการศาลอาญา ตุลาการศาลปกครอง ตุลาการศาลเยาวชนและครอบครัว ตุลาการศาลแรงงาน ตุลาการศาลยุติธรรม ตุลาการศาลทหาร ตุลาการศาลปกครอง ตุลาการศาลเยาวชนและครอบครัว ตุลาการศาลแรงงาน ตุลาการศาลยุติธรรม ตุลาการศาลทหาร

6. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ.2522

ในประเทศไทยการเข้าเมืองของคนต่างด้าวตกอยู่ภายใต้ พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ซึ่งก็เหมือนกับประเทศต่าง ๆ ที่เจ้าของประเทศย่อมที่มีสิทธิ์อันเด็ดขาดในอำนาจอธิปไตยในประเทศของตนเอง การที่คนต่างด้าวจะเข้ามาในประเทศย่อมที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของเจ้าของประเทศ ประเทศไทยไม่อาจที่จะเปิดประเทศให้มีการเดินทางเข้า-ออก กันอย่างเสรีได้ แต่ในทางตรงกันข้ามประเทศไทยก็ไม่อาจที่จะปิดประเทศอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ก็เนื่องมาจากมีความจำกัดเกี่ยวกับปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี การท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติที่จะต้องนำมาอุปโภคและบริโภค อันนำมาซึ่งสภาพปัญหาต่างๆ ที่ประเทศไทยจะต้องประสบอยู่ทุกวันนี้ จึงจำเป็นต้องต้องมีกฎหมายพิเศษออกมาเพื่อยกเว้นหรือเพิ่มเติม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง อยู่ไม่น้อยทีเดียว นอกจากนี้ปัญหาคคนเข้าเมืองก็ยังมีปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่างๆอีกด้วย ผลที่ปรากฏปัญหาอยู่ทุกวันนี้ก็คือ กฎหมายที่เกี่ยวกับคนเข้าเมืองจึงเป็นกฎหมายที่มีความซับซ้อนและความกระจัดกระจายอย่างมาก และยังมีสภาพปัญหาที่เกิดจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าวก็คือการไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทย เป็นการขาดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่นำไปบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ อาจกล่าวได้ว่ามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญๆ อยู่ 3 ประการ ก็คือ

1. ป้องกันคนต่างด้าวบางจำพวกมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร

ซึ่งรายละเอียดหรือลักษณะของคนต่างด้าวที่ พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 12 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ห้ามมิให้คนต่างด้าวที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้เข้ามาในราชอาณาจักร คือ

1) ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังสมบูรณ์อยู่ หรือมีแต่ไม่ได้รับการตรวจลงตราหรือเอกสารที่ใช้แทนหนังสือเดินทางเช่นว่านั้นจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ หรือจากกระทรวงการต่างประเทศเว้นแต่กรณีที่ไม่ต้องมีการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวเป็นกรณีพิเศษ

2) ไม่มีปัจจัยในการยังชีพตามสมควรแก่การเข้ามาในราชอาณาจักร

3) เข้ามาเพื่อมีอาชีพเป็นกรรมกร หรือเข้ามารับจ้างด้วยกำลังกายโดยไม่ได้อาศัยวิชาความรู้ หรือเข้ามาเพื่อทำงานอื่นอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

4) วิกลจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

5) ยังมิได้ปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษ หรือฉีควัคซีน หรือปฏิบัติการอย่างอื่นตามวิชาการแพทย์เพื่อป้องกันโรคติดต่อที่กฎหมายบัญญัติ และไม่ยอมให้แพทย์ตรวจคนเข้าเมืองกระทำเช่นว่านั้น

6) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดที่ยกเว้นไว้ในกฎกระทรวง

7) มีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคมหรือจะก่อเหตุร้าย ให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุขหรือความปลอดภัยของประชาชน หรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือบุคคลซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐบาลต่างประเทศได้ออกหมายจับ

8) มีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าจะเข้ามาเพื่อการค้าประเวณี การค้าหญิงหรือเด็ก การค้ายาเสพติดให้โทษ การลักลอบหนีภาษีศุลกากรหรือเพื่อประกอบกิจการอื่นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

9) ไม่มีเงินติดตัวหรือไม่มีประกันตามที่รัฐมนตรีประกาศตามความในมาตรา 14

10) รัฐมนตรีไม่อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 16

11) ถูกรัฐบาลไทยหรือรัฐบาลต่างประเทศเนรเทศ หรือถูกเพิกถอนสิทธิการอยู่อาศัยในราชอาณาจักรหรือในต่างประเทศมาแล้วหรือถูกพนักงานเพิกถอนสิทธิการอยู่อาศัยในราชอาณาจักร

อาณาจักหรือต่างประเทศมาแล้วหรือถูกพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจัก โดยรัฐบาลไทยได้เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีได้พิจารณาขกเว้นให้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

2. จำกัดจำนวนคนต่างด้าวที่จะเข้ามาตั้งถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

ตามมาตรา 40 ภายใต้ข้อบังคับมาตรา 42 , 43 และ 51 ให้รัฐมนตรีโดยอนุมัติ คณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดจำนวนคนต่างด้าว ซึ่งจะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปี แต่ไม่เกินประเทศละ 100 คนต่อไป และสำหรับคนไร้สัญชาติมิให้เกินจำนวน 50 คนต่อปี

3. ป้องกันมิได้คนต่างด้าวที่ไร้สัญชาติเข้ามาในราชอาณาจักร

ตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 12 บัญญัติว่า คนต่างด้าวที่จะเข้ามาในราชอาณาจักรจะต้องมีหนังสือเดินทาง หรือเอกสารอื่นที่ใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้อง ถ้าไม่มีเอกสารดังกล่าวก็จะไม่สามารถเข้ามาในราชอาณาจักรได้ นอกจากนั้นกรณีของที่ต้องมีการตรวจลงตรา (Visa) คนต่างด้าวนั้นก็ต้องไปรับการตรวจลงตราจากสถานทูต หรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ มิฉะนั้นก็จะไม่สามารถเข้ามาในประเทศได้

นอกจากหลักฐานเป็นหนังสือเดินทางแล้ว ประเทศไทยก็ยังมีการทำข้อตกลงไว้กับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกันเพื่อให้ประชาชนของทั้งสองประเทศสามารถเดินทางผ่านเข้า-ออกในประเทศไทยได้โดยไม่ต้องมีหนังสือเดินทางเพื่อความสะดวกสำหรับประชาชนที่อยู่ตามแนวชายแดนและความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ สำหรับในส่วนของประเทศไทยกับประเทศพม่า นั้น ได้เคยมีการทำข้อตกลงว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง ณ กรุงย่างกุ้ง ประเทศพม่า เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม ค.ศ.1997 ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับ การผ่อนปรนให้ประชาชนทั้งสองประเทศมีการเดินทางผ่านจุดผ่านแดนเป็นการชั่วคราวในระหว่างเวลา 08.00 น. - 18.00 น. เพื่อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องหนังสือเดินทางเพียงแต่มีใบอนุญาตผ่านแดนชั่วคราวเท่านั้น

7. นโยบายและมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับผู้ถือกลอบเข้าเมือง

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมของรัฐได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนาอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า ในช่วงปี พ.ศ.2503 - 2508 ในช่วงนี้การเติบโตทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ระหว่าง 7-8 % ต่อปี และ ในช่วงการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ตั้งแต่

ปี พ.ศ.2538 มาจนถึงปัจจุบัน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไทยอยู่ในอัตราเร่ง โดยเฉพาะช่วงปี พ.ศ.2530-2533 เฉลี่ยแล้วกว่าปีละ 10% ซึ่งเป็นช่วงการพัฒนาประเทศภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเปิด โดยใช้นโยบายปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาไปสู่ระบบการค้าเสรี เน้นนโยบายการเปิดตลาดและการส่งเสริมการลงทุนต่างชาติ การส่งออก และการท่องเที่ยว ลดการควบคุมและกฎระเบียบของรัฐและการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยต้องพัฒนาสัมพันธ์กับภายนอกมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลของการพัฒนาเศรษฐกิจและการบูรณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจโลก อุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวค่อนข้างสูงก็คือ อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานจำนวนมาก ซึ่งหวังผลกำไรในระยะสั้นโดยอาศัยแรงงานราคาถูก เช่น การก่อสร้าง โรงงาน สิ่งทอ ดัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมค่อนข้างสูง ทำให้แรงงานบางประเภทเกิดการขาดแคลนจำนวนมาก อันเป็นสาเหตุให้เกิดการนำเข้าแรงงานคนต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะจากประเทศพม่าที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เมื่อจำนวนแรงงานคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเข้ามาแฝงตัวอยู่ในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วและขาดแก่การควบคุม รัฐบาลจึงมีนโยบายผ่อนปรนแรงงานคนต่างด้าวบางประเทศให้เข้ามาทำงานบางประเภทในประเทศไทยได้ โดยอาศัยมติของคณะรัฐมนตรีดังต่อไปนี้

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535

โดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 17 แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมืองพ.ศ.2522 คณะรัฐมนตรีได้กำหนดมาตรการผ่อนผันให้ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าที่เข้ามาในประเทศไทยหลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 ที่ตั้งแต่แหล่งในประเทศไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนประวัติและบัตรที่ทางราชการออกให้มีสิทธิ 2 ประการ คือ

ประการแรก มตินี้รองรับให้ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าดังกล่าวมีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว โดยให้อยู่ในทะเบียนช้อบังคับที่ทางราชการกำหนดให้

ประการที่สอง มตินี้รับรองให้ผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าดังกล่าวมีสิทธิทำงานชั่วคราวตามความจำเป็นภายใต้เงื่อนไขที่กระทรวงมหาดไทยพิจารณาเพื่อบรรเทาการขาดแคลนแรงงานบางประเภท

เพื่อเป็นการปฏิบัติตามมตินี้กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย ลง 2 พฤษภาคม พ.ศ.2538 เรื่องการควบคุมผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าที่เข้ามาในประเทศไทยหลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้พื้นที่บางพื้นที่ในจังหวัดชายแดนไทย - พม่า จำนวน 10 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง เป็นพื้นที่ผ่อนปรนให้มีการจ้างผู้หลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่าทำงานได้

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า เงื่อนไขในการผ่อนปรนให้บุคคลต่างด้าวเข้ามาทำงานได้ภายใต้มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535 ก็คือ

ในประการแรก ผู้ใช้แรงงานไร้ฝีมือนั้นจะต้องมีสัญชาติพม่าเท่านั้น และจะต้องเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองหลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 เท่านั้น

ในประการที่สอง บุคคลดังกล่าวจะต้องถือบัตรประจำตัวผู้หลบหนีเข้าเมืองซึ่งออกโดยสำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กล่าวคือ บุคคลดังกล่าวจะต้องเป็นบุคคลผู้หลบหนีเข้าเมืองไทยมา แต่ได้เข้ามาขอตัวต่อทางราชการและผ่านขั้นตอนการดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 เพื่อให้มีสถานภาพตามกฎหมายนี้เป็น " ผู้หลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในระหว่างรอการส่งกลับ" แล้ว หลังจากนั้น หากมีการประกันตัวในวงเงิน 5,000 บาท ทางกรมการปกครองก็จะออกบัตรประจำตัวผู้หลบหนีเข้าเมืองให้เพื่อจะได้มีสิทธิไปที่จะไปร้องขออนุญาตทำงานต่อไปตาม พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 บัตรที่กรมการปกครองออกให้ในกรณีนี้จะมีสีส้มและสีม่วง

ในประการที่สาม พื้นที่ที่อนุญาตให้บุคคลดังกล่าวร้องขอทำงานได้ก็คือ พื้นที่จังหวัดชายแดนไทย - พม่า 10 จังหวัดชายแดน แต่บุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในกรณีนี้จะทำงานได้เฉพาะในพื้นที่อำเภอ/กิ่งอำเภอ ที่ระบุไว้ในบัตรที่สำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง ออกให้เท่านั้น

ในประการที่สี่ งานที่อนุญาตให้บุคคลดังกล่าวทำได้ก็คือ งานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละจังหวัดพิจารณาว่า มีความขาดแคลนในท้องถิ่นนั้นๆ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นอาชีพ 27 อาชีพที่กำหนดไว้ในมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521

ในประการที่ห้า บุคคลดังกล่าวจะต้องถือใบอนุญาตทำงานตามมาตรา 21 แห่ง พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 ซึ่งออกโดยกรมจัดหางานกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ในประการสุดท้าย บุคคลดังกล่าวจะต้องมาขึ้นขอรับใบอนุญาตทำงานภายในกำหนด 90 วัน นับแต่ที่กรมการจัดหางานประกาศให้บุคคลดังกล่าวมาขึ้นขอรับใบอนุญาตทำงานเพื่อปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535 กรมจัดหางาน จึงได้ออกประกาศให้บุคคลดังกล่าวมาขึ้นขอรับใบอนุญาตทำงานในระหว่างวันที่ 22 พฤษภาคม 2538 จนถึงวันที่ 21 สิงหาคม 2538

แต่อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติภายใต้มติคณะรัฐมนตรีนี้ก็ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะได้มีรายงานตัวเพื่อร้องขอทำบัตรเพื่อได้รับสิทธิอยู่ชั่วคราวในประเทศไทยของบุคคลสัญชาติพม่าดังกล่าวจำนวนหนึ่งแต่ไม่มากตามที่ประมาณการไว้ และเมื่อมีการออกบัตรดังกล่าวให้บุคคลที่ร้องขอของบัตรดังกล่าวจำนวนหนึ่งก็ไม่ไปติดต่อรับบัตรเพื่อนำไปร้องขอบัตรอนุญาตทำงานต่อไป เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ปฏิบัติการให้ความเห็นว่า ขั้นตอนการดำเนินการประกาศของกระทรวงมหาดไทยมีความยุ่งยากมากเกินไป ส่วนนายจ้างมีความเห็นว่า ค่าประกันตัวผู้ใช้แรงงานมีราคาแพงเกินไปกว่าจะรับผิดชอบได้ และที่ปรากฏเป็นข้อบกพร่องของมาตรการตามประกาศนี้ก็คือการที่ไม่มีการบังคับการตามประกาศนี้อย่างจริงจังนั่นเอง อันทำให้การลักลอบจ้างแรงงานคน

ต่างตัวจึงทำได้ง่าย สะดวก และรวดเร็วทันต่อความต้องการของธุรกิจ นอกจากนั้น การกำหนดพื้นที่ผ่อนผันตามความต้องการแรงงาน

จะเห็นได้ว่า มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2536 จึงมีมติที่อนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาทำงานไร้ฝีมือในประเทศไทยโดยมีทั้งสิทธิในการเข้าเมืองและสิทธิในการทำงานที่ชอบด้วยกฎหมาย มตินี้มีผลเพียงทำให้คนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานไร้ฝีมือในประเทศไทยโดยสิทธิในการทำงานที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ยังคงถูกถือว่าเป็น “เป็นคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย” กล่าวคือ “ไม่มีสิทธิในการเข้าเมือง” อยู่นั่นเอง บุคคลดังกล่าวจึงมีสถานภาพเป็น “ผู้รอการส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักร” ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าเมือง การผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในประเทศไทย จึงเป็นไปตามนโยบายของรัฐโดยแท้

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2536

ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในกิจการประมงทะเลส่งผลกระทบต่อธุรกิจการประมง เพื่อบรรเทาปัญหานี้ มติจึงอนุมัติให้มีการผ่อนผันให้ใช้แรงงานคนต่างด้าวทุกชาติที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและอยู่ระหว่างรอการส่งตัวกลับในกิจการประมงทะเลในพื้นที่รวม 22 จังหวัด อันเป็นจังหวัดชายทะเล

เงื่อนไขในการใช้แรงงานคนต่างด้าวในกรณีนี้ ก็คือ ในประการแรก นายจ้างจะต้องจ่ายค่าประกันตัวกรรมกรคนต่างด้าวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจรายละเอียด 5,000 บาท และ ในประการที่สอง นายจ้างจะต้องพากรมกรต่างด้าวนี้ไปขอใบอนุญาตทำงานตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

แต่อย่างไรก็ตาม มตินี้ก็ยังไม่อาจมีผลทางปฏิบัติเพราะว่า พ.ร.บ. ว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ.2482 กำหนดห้ามมิให้ใช้คนต่างด้าวทำงานในเรือประมงไทย จึงทำให้กรมการจัดหางานไม่อาจมีอำนาจที่จะออกใบอนุญาตทำงานให้ได้ มตินี้จึงมีผลให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต้องจัดการเสนอการแก้ไขกฎหมายที่เป็นอยู่ไม่ให้ขัดขวางแนวนโยบายตามมตินี้ ความล่าช้าในการแก้ไขกฎหมายนี้เกิดจากการขุบสภา เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2538 อันทำให้ร่างกฎหมายตกไป ในปัจจุบันการแก้ไข พ.ร.บ.ว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ.2482 ยังอยู่ในการพิจารณาของวุฒิสภา

ข้อสังเกตก็คือ คือ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2536 ก็มีลักษณะเดียวกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2536 กล่าวคือ มตินี้มีผลเพียงทำให้คนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานไร้ฝีมือในประเทศไทย โดยสิทธิในการทำงานที่ชอบด้วยกฎหมาย คนต่างด้าวดังกล่าวมีใบอนุญาตทำงาน และยังคงมีสถานภาพที่เป็นผิดตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ.2539

มตินี้เป็นไปตามข้อเสนอของสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ไม่เพียงแต่จะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือ แต่ยังต้องการจะจัดระบบและควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย รวมถึงการป้องกันและสกัดกั้นการลักลอบเข้ามาใหม่ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2539 จึงมีผลเป็นการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535 บุคคลต่างด้าวที่จะเข้าทำงานได้จะต้องมีคุณสมบัติทุกประการดังต่อไปนี้เท่านั้น

ในประการแรก บุคคลต่างด้าวที่อาจเข้าทำงานเป็นกรรมกรในประเทศไทยจะต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติพม่า เขมร หรือสัญชาติลาว เท่านั้น

ในประการที่สอง บุคคลต่างด้าวนั้นจะต้องมีสถานภาพเป็นผู้หลบหนีเข้าเมือง ซึ่งอยู่ในระหว่างรอการส่งกลับ กล่าวคือ การผ่านขั้นตอนการดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 เพื่อให้มีสถานภาพตามกฎหมายนี้เป็น "ผู้หลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในระหว่างรอการส่งกลับ" แล้ว และหลังจากนั้นก็จะต้องมีการประกันตัวในวงเงิน 1,000 บาท

ในประการที่สาม บุคคลต่างด้าวนั้นยังจะต้องร้องขอสิทธิในการทำงานตามมาตรา 12 แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 ซึ่งออกโดย กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม

ในประการที่สี่ บุคคลต่างด้าวดังกล่าวจะทำงานได้ในพื้นที่ขาดแคลนแรงงาน 39 จังหวัด ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ กรุงเทพมหานคร กาญจนบุรี กระบี่ กำแพงเพชร ขอนแก่น จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี เชียงใหม่ เชียงราย ชุมพร ตาก ตราด ตรัง นครปฐม นครสวรรค์ นครราชสีมา นครศรีธรรมราช นราธิวาส ประจวบคีรีขันธ์ ปัตตานี พังงา พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี พิษณุโลก ภูเก็ต แม่ฮ่องสอน ราชบุรี ระยอง ลพบุรี สุพรรณบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สุราษฎร์ธานี สงขลา สตูล และอุทัยธานี

ในประการที่ห้า งานที่คนต่างด้าวจะทำได้ก็คือ งานที่คนไทยไม่ค่อยทำ มตินี้กำหนดให้ผ่อนปรนในกิจการที่ขาดแคลนแรงงาน โดยมียกตัวอย่างไว้ 7 กิจการ กล่าวคือ กิจการภาคเกษตรกรรม ประมงทะเล ก่อสร้าง เหมืองแร่ ถ่านหิน ขนส่ง และอุตสาหกรรม เมื่อมีประกาศของกระทรวงมหาดไทย ตามมาตรา 17 แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ก็คงมีการกำหนดประเภทของงานที่คนต่างด้าวทำได้ในรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

ข้อสังเกตก็คือ คือ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2539 ก็มีลักษณะเดียวกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2536 และ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535 กล่าวคือ คนต่างด้าวยังคงมีสถานภาพที่เป็นผิดตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง แม้มีสิทธิในการทำงานก็ตาม

มติคณะมนตรี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2539

ในวันที่ 16 กรกฎาคม 2539 คณะรัฐมนตรีพิจารณาเรื่องการจัดระบบเพื่อควบคุมการทำงานของแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายอีกครั้งหนึ่งตามข้อเสนอของกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคมที่ต้องการให้คณะรัฐมนตรีพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับการกำกับดูแลการจ้างงาน เพื่อควบคุมการทำงานของแรงงานคนต่างด้าวที่ผิดกฎหมายซึ่งในที่สุดคณะรัฐมนตรี ลงมติเห็นชอบตามข้อเสนอของกระทรวงดังกล่าว

ข้อสังเกตก็คือ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2539 ก็มีลักษณะเดียวกับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535, มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2536 และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2539 กล่าวคือ คนต่างด้าวซึ่งจะมีสถานภาพที่เป็นผิดตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง แม้มีสิทธิในการทำงาน

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2539

ในวันที่ 6 สิงหาคม 2539 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติ เห็นชอบเกี่ยวกับการผ่อนผันการจ้างแรงงานคนต่างด้าว ตามข้อหารือร่วมกันระหว่าง 3 องค์กร กล่าวคือ เลขาธิการรัฐมนตรี อธิบดีกรมจัดหางาน ของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และกลุ่มแกนนำผู้คัดค้าน เพื่อยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2539 และเพิ่มเติมรายละเอียดของมาตรการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2539 ซึ่งมีสาระสำคัญ กล่าวคือ

การกำหนดขอบเขตในทางบุคคลที่ตกอยู่ภายใต้มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2539 กำหนดว่า “สัญชาติของแรงงานคนต่างด้าวที่จะผ่อนผันคือ สัญชาติพม่า กัมพูชา และสัญชาติลาว ซึ่งลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทยก่อนวันที่ 25 มิถุนายน 2539” และ “งานที่ผ่อนผันให้ทำได้คืองานกรรมกรไร้ฝีมือ” ส่วนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2539 ก็ไม่ได้กำหนดเนื้อหาของเรื่องในลักษณะที่แตกต่างออกไป ดังจะเห็นจากข้อกำหนดของมติฉบับที่ว่า “ผ่อนผันให้แรงงานต่างชาติคือ สัญชาติพม่า กัมพูชา และสัญชาติลาว โดยให้ทำงานได้เฉพาะงานกรรมกรเท่านั้น” จึงเป็นความชัดเจนว่า เฉพาะแรงงานคนต่างด้าวที่ไร้ฝีมือเท่านั้นที่ได้รับการผ่อนผันให้ใช้แรงงานได้ จึงไม่อาจขยายไปถึงแรงงานที่มีฝีมือในประเภทอาชีพใดก็ตาม

ประเภทของกิจการที่อนุญาตให้จ้างแรงงานคนต่างด้าว โดยกำหนดให้มี 11 ประเภทกิจการดังต่อไปนี้ กิจการภาคเกษตรกรรม กิจการประมงทะเล กิจการต่อเนื่องจากประมงทะเล กิจการก่อสร้าง กิจการเหมืองแร่และถ่านหิน กิจการขนถ่ายสินค้าทางน้ำ กิจการการผลิต ได้แก่ การผลิตกะปิ การอบและป่นใบยาสูบ โรงโม่หิน โรงสีข้าว งานรับใช้ในบ้าน การทำนาเกลือ โรงงานทำโองและโรงงานทำอิฐ กิจการการผลิตประเภทอื่น ๆ ที่ไม่ได้กำหนดไว้วันให้เป็นไปตาม

ความเห็นของรัฐมนตรีว่ากระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ตามข้อเสนอของคณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว

มาตรการการคุ้มครองแรงงานคนต่างด้าวที่ได้รับการผ่อนผัน กำหนดให้สภาพการจ้างและค่าจ้างเป็นไปโดยเหมาะสม โดยไม่เกิดผลกระทบและข้อโต้แย้งทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งกำหนดให้การคุ้มครองแรงงานเป็นไปตามกฎหมายไทยว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน ในเมื่อกฎหมายไทยไม่ได้แยกความแตกต่างระหว่างแรงงานไทยและแรงงานคนต่างด้าว ดังนั้น การคุ้มครองแรงงานที่ให้แก่คนต่างด้าวจึงมีลักษณะที่เท่าเทียมกันกับแรงงานคนไทย

พื้นที่ในที่ได้รับการผ่อนผันให้คนต่างด้าวทำงานได้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2539 กำหนดให้มีการผ่อนผันการใช้แรงงานคนต่างด้าวได้ 39 จังหวัด ส่วนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2539 ขยายออกเป็น 43 จังหวัด และกำหนดกลไกอัตโนมัติที่ขยายพื้นที่ผ่อนผันการใช้แรงงานคนต่างด้าว กล่าวคือ คณะรัฐมนตรีได้ให้อำนาจแก่กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และสำหรับงานสภาพความมั่นคงแก่ชาติ ร่วมกันพิจารณาอนุญาตให้มีการผ่อนผันการจ้างแรงงานคนต่างด้าวในจังหวัดอื่นๆ ได้ตามความจำเป็นเหมาะสม โดยไม่ได้กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติและมีผลกระทบต่อแรงงานไทยให้น้อยที่สุด

การก่อสร้างระบบท้องถิ่นเพื่อควบคุมและจัดการแรงงานคนต่างด้าวในพื้นที่ที่ได้รับการผ่อนผัน ได้กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยมีองค์ประกอบ 3 ฝ่าย กล่าวคือ ประธานคณะกรรมการหนึ่งคน และมีผู้แทนฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายลูกจ้าง และฝ่ายราชการ ในสัดส่วนที่เท่ากัน และให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว

ประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ตามมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2541, วันที่ 6 พฤษภาคม 2541, วันที่ 9 มิถุนายน 2541 และวันที่ 21 กรกฎาคม 2541 ผ่อนผันการจ้างแรงงานสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ที่ลักลอบทำงานโดยผิดกฎหมาย ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาศัยอำนาจตามมาตรา 17 แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ประกาศให้ผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายเหล่านั้น มีสถานภาพเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองระหว่างรอการส่งกลับ และให้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมอนุญาตให้ทำงานในกิจการและพื้นที่ที่มีการขาดแคลนแรงงานนั้น เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและมติคณะรัฐมนตรีข้างต้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จึงออกประกาศโดยมีสาระที่สำคัญคือ การขยายระยะเวลาในการผ่อนผันการจ้างแรงงานต่างด้าวออกไปอีก 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ 7 สิงหาคม 2541 จึงทำให้ยังคงมีแรงงานคนต่างด้าวบางประเภทยังคงได้รับอนุญาตให้รับจ้างทำงานอยู่ต่อไปได้อีกภายในกำหนดระยะเวลา 1 ปี

ประกาศของผู้ว่าราชการจังหวัดตาก ลงวันที่ 13 พฤษภาคม 2541

เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2541 ผู้ว่าราชการจังหวัดตากและผู้อำนวยการศูนย์สั่งการชายแดนไทย-พม่า จังหวัดตาก ได้ประกาศเรื่องการผ่อนผันให้คนสัญชาติพม่าเข้ามาในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว โดยที่ประชุมมีมติให้กำหนดมาตรการควบคุมการเดินทางเข้า - ออกชายแดนของคนสัญชาติพม่าที่ประสงค์จะเดินทางเข้ามาซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในเขตเทศบาลตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด ในช่วงที่ทางการพม่าประกาศปิดจุดพรมแดนเป็นการชั่วคราว ซึ่งจะเป็นการผ่อนผันให้คนสัญชาติพม่าเข้ามาในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว กรณีที่บุคคลเหล่านั้นไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง ดังนี้

1. อนุญาตให้ใช้จุดผ่านแดนถาวร ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 11 สิงหาคม 2540 ข้อ 2 ซึ่งได้แก่บริเวณบ้านริมเมฆ หมู่ที่ 2 ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นช่องทางสำหรับการเดินทางผ่านเข้า - ออก

2. ให้เดินทางผ่านเข้า - ออก ในระหว่างเวลา 06.00 น. ถึง 18.00 น.

3. ให้ด่านตรวจคนเข้าเมืองตากออกเอกสาร "หนังสือผ่อนผันให้เข้ามาในราชอาณาจักร" ตามตัวอย่างหนังสือผ่อนผันให้เข้ามาในราชอาณาจักร ให้คนสัญชาติพม่าที่ประสงค์จะเดินทางเข้ามาซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในเขตเทศบาลแม่สอด

8. ประเภทของหนังสือเดินทางหรือหลักฐานอื่นที่ใช้แทนหนังสือเดินทางของคนต่างด้าว

1. หนังสือเดินทาง หมายถึง หนังสือเดินทาง (Passport) ของคนต่างด้าวทั่วไปที่ใช้เป็นหลักฐานในการเดินทางเข้า - ออกประเทศโดยจะต้องขอวีซ่า (Visa) ของสถานทูตประเทศนั้น ๆ ก่อน

2. บัตรสีชมพู ผู้ถือบัตรสีชมพู หมายถึง "ผู้พลัดถิ่นจากประเทศพม่า" ซึ่งเป็นคนสัญชาติพม่าแต่อาจจะมิใช่เชื้อชาติ เช่น มอญ กระเหรี่ยง ไทยใหญ่ ละว้า และพม่า เป็นต้น คือผู้ที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยเนื่องจาก นายพอเนวิน ทำการปฏิวัติโค่นล้มนายกรัฐมนตรีอู และเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมเมื่อปี พ.ศ. 2505 ก่อให้เกิดการสู้รบกับชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน จึงทำให้มีประชาชนจากประเทศพม่าอพยพเข้ามาอยู่ในเขตประเทศไทยจำนวนมากอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา กระทรวงมหาดไทยจึงสั่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีคนต่างด้าวจากประเทศพม่าอพยพเข้ามาพักอาศัยอยู่จัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวไว้ โดยกำหนดว่า จะต้องเข้ามาก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519 เท่านั้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้ทางรัฐบาลได้ผ่อนผันให้สามารถขออนุญาตทำงานได้ แต่จะต้องอยู่ภายในเขตควบคุม

3. บัตรสีส้ม ผู้ถือบัตรสีส้ม หมายถึง "ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า" คือผู้ที่อพยพเข้ามาหลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 ด้วยเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจหรือมาตั้งที่อยู่อาศัยแบบถาวรตามจังหวัดชาย

แดน ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวควบคุมไว้เมื่อปี พ.ศ.2537 ซึ่งทางราชการผ่อนผันให้สามารถทำงานได้ภายในเขตพื้นที่ควบคุม

4.บัตรสีม่วง ผู้ที่ถือบัตรสีส้ม หมายถึง “ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า” หรือ “ผู้ใช้แรงงานจากพม่า” คือผู้ลักลอบเข้าเมืองมาเป็นแรงงานและพักอาศัยอยู่กับนายจ้างซึ่งรัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรี พ.ศ.2535 ผ่อนผันให้มีการจ้างแรงงานชาวพม่าได้ใน 10 จังหวัดชายแดน ในกรณีที่ภาคงานไทยมารับจ้างทำงานไม่ได้

5.ใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว ผู้ที่ถือบัตรสีส้มหรือใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว หมายถึง คนต่างด้าวที่รัฐบาลผ่อนผันให้ทำงานบางประเภทในพื้นที่ที่กำหนดได้ โดยนายจ้างจะต้องนำคนต่างด้าวไปจดทะเบียนควบคุมต่อกรมการจัดหางานหรือสำนักงานจัดหางานจังหวัดแล้วแต่กรณี และปฏิบัติตามเงื่อนไข ตามมติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 25 มิถุนายน 2539

6. บัตรผ่านแดนชั่วคราว หมายถึง คนต่างด้าวที่ได้รับผ่อนผันให้เดินทางผ่านจุดผ่านแดนเข้ามาเป็นการชั่วคราว ในระหว่างเวลา 06.00 น - 18.00 น. ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดจะเป็นผู้อนุญาตอาศัยอำนาจตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งสหภาพพม่าว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย